

Asia: VN/34692/2024

Lausuntopyyntö toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Velvoitteeseen ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, velvoitteeseen hakea ensisijaista etuutta ja perusosan alentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Esityksellä tavoitellaan julkistalouden säästöjä toimeentulotukea heikentämällä ja toimeentulotuen ehtoja kiristämällä. STTK ei kannata esitystä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo. STTK huomauttaa, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on katsonut, että Suomen perustoimeentulotuki ei vastaa tasoltaan sosiaalisen peruskirjan minimivaatimusta. Komitean tehtävänä on tutkia, ovatko Euroopan sosiaalisen peruskirjan hyväksyneet maat noudattaneet peruskirjan määräyksiä. Sosiaalinen peruskirja on Suomea sitova.

Esityksessä ehdotetaan, että toimeentulotuen hakijalle säädettäisiin aiempaa vahvemmin velvoite hakea ensisijaiset etuudet. Mikäli täysi-ikäisellä toimeentulotuen hakijalla ei olisi ensisijaista etuutta haettuna, Kela arvioisi, voisiko hänellä elämäntilanteensa ja olosuhteensa huomioon ottaen todennäköisesti olla oikeus Suomen sosiaaliturvajärjestelmään kuuluviin etuuksiin. Mikäli hakijan osalta sellainen etuus löytyisi, Kela kehottaisi hakijaa kuukauden määräajassa hakemaan kyseistä etuutta tai kyseisiä etuuksia. STTK pitää hyvänä ja perusteltuna sitä, että toimeentulotuen hakijoita ohjataan hakemaan ensisijaista etuutta. Toimeentulotuki on tarkoitettu viimesijaiseksi tueksi. On siksi tärkeää, että hakijaa ohjataan oikealle etuudelle ja myös oikeaan palveluun.

STTK pitää liian ankarana seurauksena sitä, että työttömälle asetetaan työttömyysturvalain karenssi ja samalla toimeentulotukea leikataan tilanteissa, joissa etuudenhakija ei ole tarkoituksella rikkonut hänelle asetettuja velvoitteita. Työttömyysturvan ja toimeentulotuen muodostama kokonaisuus on hyvin vaikeaselkoinen ja monimutkainen. Siksi kuukauden varoitusaika kokoaikatyön hakemiseen voi olla hyväksyttävä vain, mikäli varmistetaan, että Kelalle ja TE-viranomaisille varataan riittävät resurssit siihen, että etuudenhakijat saavat riittävät tiedot velvollisuuksistaan ja saavat aina tosiasiasaassa myös tiedon yhteydenotoista sekä saavat tarvittaessa neuvonnan Kelan ja TE-viranomaisten tietojärjestelmien käyttöön. Nyt esityksessä ei ole huomioitu tätä resurssitarvetta. Myös ehdotukseen liittyvä kohtuullisuusharkinta lisää entisestään järjestelmän byrokratiaa varsinkin, koska viranomaisen harkintavallan sisältö on ehdotuksessa määritelty epämääräisesti. On myös kohtuutonta tuen saajan ja tukipäätöksen tekevän tahon kannalta, että muun muassa tilanteessa,

jossa ihmisellä on toimintakykyyn tai terveyteen liittyviä ongelmia, toimeentulotuen määrän alentamisesta poikkeaminen jäisi vain yksittäistapauksessa tehtäväksi arvioksi.

Perusosan suuruuteen liittyvä lausuntopalaute:

STTK ei kannata ehdotettuja perusosan leikkauksia ja ansiotulovähennyksen poistamista. Toimeentulotuen määrä on Suomessa jo valmiiksi matala. Ansiotulovähennyksen poistaminen heikentää työllistymisen kannusteita.

STTK toteaa, että muun muassa Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on katsonut, että Suomen perustoimeentulotuki ei vastaa tasoltaan sosiaalisen peruskirjan minimivaatimusta. Esityksessä ei ole riittävän selkeästi tuotu esille sitä, että esitys on ristiriidassa sosiaalisen peruskirjan vaatimusten kanssa.

Tiedon saamiseen ja luovuttamiseen liittyvä lausuntopalaute:

-

Kunnan rahoitusosuuden lisäämiseen liittyvä lausuntopalaute:

-

Asumismenojen tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

-

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

STTK katsoo, että esityksen vaikutusten arviointi on puutteellista, koska esityksessä ei ole riittävän kattavasti huomioitu eri toimenpiteiden ristikkäisvaikutuksia. Samaan aikaan toimeentulotukiesityksen kanssa valmistelussa on yleistuki ja työttömyysturvan sanktiojärjestelmän muutokset. Kyse on hyvin suuresta työttömyyden aikaisen toimeentuloturvan uudistuksesta. Näiden useiden muutosten yhteisvaikutusta ei ole kuitenkaan selvitetty eikä esityksessä arvioitu. On välttämätöntä estää tilanteet, joissa muutokset kasautuvat kotitalouksiin ja lapsiperheisiin tavalla, joka ei enää takaisi kaikille riittävää toimeentulon turvaa.

Muu lausuntopalaute:

-

Koskela Samppa
STTK ry.